

Bouwstenen voor een MRA Green Deal

Naar een overkoepelende MRA aanpak duurzaam herstel

Discussiestuk, opgesteld op verzoek van het MRA Portefeuillehoudersoverleg Duurzaamheid, ter bespreking 15 juni 2020

1. Aanleiding en doel

Vraagstelling

De coronacrisis raakt de Metropoolregio Amsterdam (MRA) economisch hard. Tegelijkertijd heeft de MRA de ambitie om een **klimaatneutrale en circulaire regio** te worden. Tegen deze achtergrond heeft het MRA Portefeuillehoudersoverleg Duurzaamheid aan de Amsterdam Economic Board de volgende vraag voorgelegd:

Hoe kunnen we het werken aan de energie- en circulaire transitie in de MRA in deze tijd van coronacrisis versnellen én gelijktijdig zorgen dat onze economie zich op een duurzame en inclusieve manier herstelt?

Uitwerking

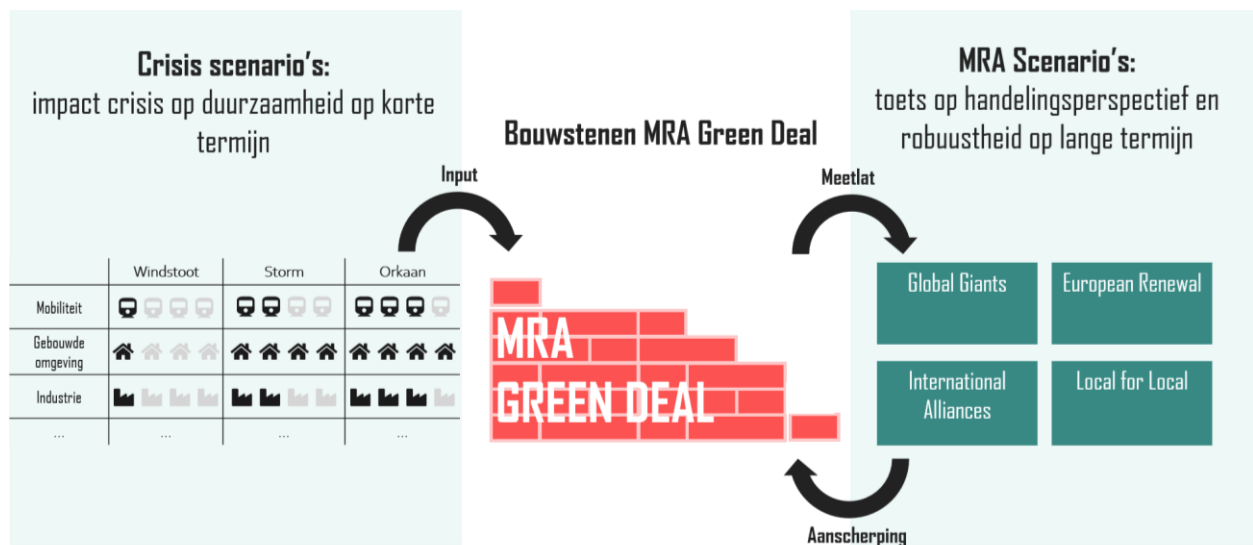
Deze vraag is uitgewerkt in voorliggend discussiestuk. Hierin schetsen we de **urgentie** (wat leren we van deze crisis), **denkrichtingen** voor een antwoord hierop vanuit de MRA, **criteria en randvoorwaarden** voor concrete interventies, voorbeelden van overkoepelende **concepten** om verder uit te werken en een **oproep** aan MRA-overheden voor **vervolgstappen** om hier verder mee aan de slag te gaan.

Dit document is geen poging om een compleet beeld te schetsen van alle lopende initiatieven op het gebied van duurzaamheid en economisch herstel in de MRA. Het is wel bedoeld als **inspiratie**: om te laten zien wat er in deze bijzondere tijd van crisis mogelijk is om werken aan duurzaamheid en economie aan elkaar te verbinden. Hopelijk vormen dit **bouwstenen** om verder uit te werken in een **MRA Green Deal** in het najaar 2020, gericht op een duurzame en toekomstbestendige metropoolregio.

Aanpak

Belangrijke input voor dit document is gekomen uit een zestal **Future Labs** die we hebben georganiseerd. In deze co-creatie sessies zijn we op zoek gegaan naar concepten voor de versnelling van de circulaire transitie en de energietransitie binnen drie thema's: mobiliteit, industrie en gebouwde omgeving. In deze sessies is ook een start gemaakt met het activeren van de deelnemers en hun netwerken om zelf ook met initiatieven aan de slag te gaan. Daarnaast heeft de **MRA traineepool** een marktscan uitgevoerd van relevante initiatieven in de MRA, in Nederland en in andere metropolen. Deze initiatieven zijn meegenomen als input in de Future Labs en verdere uitwerking daarna.

Scenariodenken is op twee manieren ingezet (zie figuur): ten eerste zijn er **corona crisisscenario's** opgesteld om rekening te houden met onzekerheden in de duur van de huidige crisis en maatregelen – en de impact hiervan op duurzaamheid.¹ De uitkomsten van deze exercitie zijn gebruikt als startpunt en inspiratie voor de Future Labs. Ten tweede zijn de bestaande **MRA scenario's 2040** verdiept met de actuele trends & ontwikkelingen van deze crisis. Deze **omgevingsscenario's** zijn zeer geschikt om in te zetten als toetsingskader om de robuustheid op langere termijn van onderdelen van een MRA Green Deal te toetsen – en daarmee ook periodiek aan te kunnen scherpen.

2. Urgentie: lessen uit de coronacrisis

Wat leren we van deze crisis en hoe kunnen we deze inzichten toepassen voor het werken aan duurzaam herstel in de MRA?

Overheid blijkt zeer snel en flexibel te kunnen optreden. We zien een snelle en slagvaardige besluitvorming van overheden in reactie op de crisis. Niet alleen op rijksniveau, maar ook binnen en tussen lokale en regionale overheden zijn de lijnen korter en worden snel (soms vergaande) besluiten genomen. Schotten tussen diverse afdelingen en domeinen worden minder hoog opgetrokken om sneller en effectiever door te kunnen pakken. Er worden reflectieve momenten ingelast om stil te staan of de aanpak wel werkt zoals gedacht en om ruimte te geven aan andere mogelijke oplossingen of invalshoeken. Hoe kunnen we deze werkwijze vasthouden en toepassen op de duurzaamheidsopgaven?

Nieuw perspectief op digitalisering. We zijn door het noodgedwongen thuiswerken de voordelen gaan inzien van digitaal vergaderen. Dit biedt hele nieuwe perspectieven op

¹ Zie: https://amsterdameconomicboard.com/app/uploads/2020/05/20200515_Crisisscenarios-en-implicaties-MRA_def.pdf

thuiswerken, reizen en woon-werk verkeer (verminderde fysieke druk in de regio). Daarnaast is door corona de discussie over datadelen opengebrouwen. Het belang van een veilige digitale infrastructuur in de zorg wordt breed gedeeld. Hierbij speelt de inzet van data & artificiële intelligentie (AI) een sleutelrol. Hoe kunnen we deze kansen van data & AI slim inzetten voor de circulaire- en energietransitie?

Sterke aandacht voor lokale oplossingen en bereidheid elkaar te helpen. De coronacrisis maakt veel creativiteit los bij ondernemers en burgers. De sociale cohesie is toegenomen en er ontstaan veel lokale creatieve oplossingen voor de slimme, groene en gezonde anderhalve-meter-economie (zie kader). Hoe kunnen we deze creativiteit vasthouden en inzetten als driver voor de lokale circulaire economie en lokale energietransitie initiatieven?

Ondernemerspitch: stimulering van de slimme, groene en gezonde anderhalve-meter-economie in de MRA²

Op 20 mei organiseerde de Amsterdam Economic Board en de Rabobank Amsterdam i.s.m. amsterdam&partners, ORAM, VNO-NCW, MKB en de gemeente Amsterdam een ondernemerspitch gericht op creatieve oplossingen voor de slimme, groene en gezonde anderhalve-meter-economie in de MRA. Uit de 123 inzendingen werden uiteindelijk drie winnende initiatieven gekozen die toegang krijgen tot de netwerken en ondersteuning van de organiserende partijen. Find Space is één van die initiatieven: een digitale marktplaats voor het uitwisselen van onbenutte ruimte. Heel veel kantoren staan nu leeg, net als parkeergarages. Dit biedt de mogelijkheid in deze grote ruimtes horeca of cultuur onder te brengen en zo op een creatieve manier ruimte te benutten. Hiermee kan ook invulling worden gegeven aan het concept van de 20-minuten MRA regio.

3

Crisis gebruiken als adempauze, een moment om te bezinnen. De huidige crisis heeft de onevenwichtigheden in ons (mondiale) economische systeem pijnlijk blootgelegd. De Denktank Coronacrisis heeft recentelijk de eerste contouren geschetst voor een intelligent en meer duurzaam herstelbeleid.³ Ook grote bedrijven in de Amsterdam Economic Board laten dit geluid horen. Zo pleit Schiphol voor herbezinning en gematigde groei van het vliegverkeer.⁴ En wil Rabobank veel meer inzetten op lokale voedselketens en duurzame landbouw.⁵ Via het platform Change INC laten 100 Nederlandse bedrijven zien hoe ze hun klassieke businessmodel veranderen. Zij roepen op tot een systeemverandering onder het

² Zie: <https://amsterdameconomicboard.com/nieuws/ondernemers-amsterdamse-metropoolregio-geven-samen-vorm-aan-15-meter-economie>

³ Zie: <https://www.ser.nl/nl/Publicaties/denktank-coronacrisis-herstelbeleid>

⁴ Zie: <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/05/19/topman-schiphol-we-gaan-niet-weer-de-boel-volvliegen-a4000270>

⁵ Zie: [https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/barbara-baarsma-lokale-voedselketens-helpen-nederland-vooruit~b2c0779e/?utm_source=link&utm_medium=app&utm_campaign=shared%20content&utm_content=ree](https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/barbara-baarsma-lokale-voedselketens-helpen-nederland-vooruit~b2c0779e/?utm_source=link&utm_medium=app&utm_campaign=shared%20content&utm_content=free)

motto dat “morgen vandaag wordt bedacht”.⁶ Hoe kunnen we samen met het bedrijfsleven in de MRA echt de focus leggen op groei van brede welvaart – die inclusief en duurzaam is?

De MRA wordt bovenproportioneel hard geraakt door deze economische crisis.

Door haar sterke dienstensectoren (toerisme, horeca, culturele en creatieve sector) en internationaal gerichte economie, wordt de Amsterdamse regio hard getroffen door de economische gevolgen van de crisis.⁷ We kunnen het ons niet permitteren om de werkloosheid die het gevolg is van de crisis te accepteren. Temeer omdat we grote arbeidstekorten voorzien in de circulaire en energietransitie. We moeten alles doen om mensen perspectief te bieden op werk en inkomen. Hoe komen we snel tot concrete en effectieve uitvoeringsprogramma's gericht op juiste bij/her/omscholing voor banen in de circulaire en energietransitie?⁸

3. Denkrichtingen voor een regionale aanpak

Startpunt zijn de huidige duurzaamheidsambities van de MRA.⁹ De opgaven waaraan gewerkt moet worden zijn immers niet veranderd, maar de manier om deze te realiseren wel (zie hiervoor). De crisis biedt daarmee **nieuwe aangrijpingspunten om bestaande ambities verder te brengen.**

Op MRA niveau kunnen per onderwerp **passende regionale triple helix afspraken** worden gemaakt voor de korte en middellange termijn. Hierin kunnen de overheden het voortouw nemen. We onderscheiden drie soorten afspraken:

- a) **Crisisaanpak gericht op de korte termijn** met de noodzaak tot economisch herstel van de regio als uitgangspunt. Door bij de maatregelen en acties die genomen worden de klimaatopgave direct mee te nemen, zorgen we dat het herstel bijdraagt aan de lange termijn doelen. Deze aanpak past bij:
- Ondersteunen van bedrijven met daarbij als voorwaarde om versneld de omslag te maken naar een klimaatneutrale en circulaire bedrijfsvoering. Zeker in sectoren die min of meer stilvallen of juist groeien (zoals de cultuursector enerzijds en de data en ICT-sector anderzijds).
 - Experimenteren met maatregelen die ruimte geven aan de anderhalvemeter economie en bij succes structureel ingezet kunnen worden. Denk aan meer ruimte voor langzaam verkeer door verbreding van fietspaden.
 - Ondersteunen van een versnelde en verantwoorde digitalisering in onderwijs, zorg en MKB.

⁶ Zie: <https://www.change-inc.com/>

⁷ Zie bijlage 1 met infographic over impact van de coronacrisis op de klimaatopgave en economie

⁸ Het arbeidsmarktonderzoek van SEO in opdracht van de Bestuurlijke Kopgroep HCA Klimaatopgave Noord-Holland/Flevoland (verschijnt begin juni), verschaft actuele inzichten in hoeveel arbeidskrachten globaal de komende jaren nodig zijn voor de klimaatopgave en anderzijds waar (potentieel) arbeidsaanbod beschikbaar is / komt als gevolg van de huidige crisis.

⁹ Zie bijlage 2 voor een uitgebreidere beschrijving van de huidige duurzaamheidsambities van de MRA

- b) **Versterkt en versneld inzetten op bestaande Green Deals.** Dit zijn specifieke afspraken tussen overheid en andere triple helix partijen om op lange termijn de duurzaamheidsdoelen te bereiken door nu actie te ondernemen. Al bestaande Green Deals kunnen een (gebundelde) regionale impuls krijgen. Hierbij past:
- Zorg dat regionale partijen in bestaande Green Deals zoals de [Green Deal Zero Emissie Stadslogistiek MRA](#) maximaal ondersteund worden, niet alleen financieel maar ook met experimenteerruimte, publiciteit en verbinding met de juiste partijen.
 - Werk aan opschaling naar de hele MRA van initiatieven gericht op duurzame businessmodellen, zoals de Taskforce duurzaam herstel Amsterdam en initiatieven vanuit Green Deal Amsterdam.
 - Gebruik de voorsprong die de MRA heeft op data & ICT om als overheden versneld in te zetten op het gebruik van data voor de circulaire en energietransitie – eventueel via het opzetten van een nieuwe Green Deal op dit thema.
- c) **Anticyclisch investeren.** Dit is een aanpak waarbij de overheid in de vorm van een New deal via (anticyclische) investeringen, werkgelegenheidsprojecten en andersoortige sturing vorm geeft aan een herontwerp van de economie. Een New Deal biedt kansen om no regret investeringen naar voren te halen en zo de klimaatopgave te versnellen en gelijktijdig de economie een zet te geven. Ook afspraken om geldstromen binnen de regio te houden of projecten specifiek gericht op scholing en werkgelegenheid passen hierbij. Concrete acties hierbij zijn:
- Investeer nu in zaken die nodig zijn voor een klimaatneutrale en circulaire regio, zoals een duurzame energie-infrastructuur voor elektriciteit, waterstof en warmte. Stimuleer daarbij ook private investeerders door risico's te verkleinen. Hierbij kan Invest-MRA een centrale rol spelen.
 - Blijf investeren in de bouwketen en woningbouw om te voorkomen dat tekorten blijven oplopen, verbind hier innovatieve voorwaarden aan zodat dit energieneutraal en echt circulair gebeurt. Blijf ook inzetten op woningisolatie en aardgasvrij maken van woningen.
 - Help onderwijsinstellingen hun opleidingen te richten op de banen van de (nabije) toekomst, met focus op de behoeften vanuit energie en circulair.
 - Maak echt werk van inkopen met impact. Als partijen hun uitgaven zo aanpassen dat ze enerzijds een impact hebben op het gewenst (regionaal) economisch herstel en anderzijds op de klimaatopgave, dan snijdt het mes aan twee kanten. Het haalt geld weg uit de 'oude' economie en brengt het naar de 'nieuwe' economie. De Board roept alle organisaties in de MRA op om in 2020 hun facilitaire inkoop en levering (werkplekken, energie, kantoorinrichting, catering, etc.) met impact te gaan doen en neemt het initiatief om hieromheen een beweging op te bouwen.

Het bundelen van de maatregelen en acties uit bovenstaande aanpakken in een **overkoepelende MRA Green Deal** koppelt economisch herstel aan een (radicale) verduurzaming van de Metropoolregio. Door te investeren in no regret infrastructuur en

andere maatregelen komt deze duurzame toekomst snel dichterbij en bieden we mensen en bedrijven nu meer kans op werk.

Met een heldere focus en lobbyagenda wordt de regio herkenbaar als toonaangevende speler in de transitie naar de circulaire en CO2 neutrale economie en kan door regionale stakeholders (financiële en andersoortige) **ondersteuning vanuit het Rijk en de EU** worden gezocht, bijvoorbeeld via de EU Green Deal (zie kader).

European Green Deal: ontkoppeling van economische groei en verbruik van energie en grondstoffen

De Europese Green Deal is een nieuwe groeistrategie tot 2050, waarbij economische groei wordt ontkoppeld van de toename in het verbruik van energie en grondstoffen. Doel is het transformeren van de EU naar een eerlijke en voorspoedige maatschappij, met een moderne, grondstof-efficiënte en concurrerende economie zonder netto-broeikasgasemissies. Tegelijkertijd moeten de stappen die we in Europa zetten rechtvaardig en inclusief zijn.

Praktisch betekent dit dat alle huidige en nieuwe EU-beleid langs de meetlat van de EU Green Deal wordt gelegd en dat de uitvoering plaatsvindt via bestaand instrumentarium (zoals subsidieprogramma's en financieringen) en consistente wet- en regelgeving. Daarbij hoopt de EU privaat kapitaal en beleid in lidstaten zo veel mogelijk in de richting van duurzaamheid te leiden, met aandacht voor nieuwe business modellen en benodigde data en digitale systemen. De EU wil hiermee wereldwijd leiderschap tonen en kiest er bewust voor om niet na de crisis terug te vallen op de huidige economie maar een nieuwe weg in te slaan door structureel anders te investeren. Kosten hiervan zijn zo'n 1 triljard euro voor de komende tien jaar, waarvan 503 miljard uit het EU-budget, 114 miljard vanuit de lidstaten (o.a. in de vorm van co-funding) en 279 miljard vanuit de private sector door groene investeringen aantrekkelijker te maken met EIB-garanties en beleid. Daarnaast komt er een Just Transition Mechanism met 100 miljard om verlies van werkgelegenheid tegen te gaan.

4. Criteria en randvoorwaarden voor interventies

Voor investeringen vanuit een MRA Green Deal moeten heldere **criteria** worden opgesteld. In dit toetsingskader moeten duurzaamheid, economie en sociale impact integraal worden meegenomen, waarbij nieuwe initiatieven langs de volgende meetlat worden gelegd:

- Bijdrage aan **duurzaamheidsambities** op energie en circulair.
- Bijdrage aan **toekomstgerichte economie**: banengroei en talentontwikkeling voor sectoren van de toekomst.
- Bijdrage aan **leefbaarheid** en kwaliteit van leven voor alle inwoners.
- Bijdrage aan **inclusiviteit**: hoe bestrijden we de toenemende ongelijkheid (die door de huidige crisis verder wordt uitvergroot).

Melek Usta - directeur & oprichter Colourful People en Boardlid:

Bij de financiële crisis van 2008 zagen we dat wanneer de vraag naar (hoogopgeleid) personeel hapert, de aandacht voor diversiteit en inclusie een onderwerp is dat laag rankt in de prioritering van bestuurders. Het lijkt erop dat de mindset van bestuurders nu een andere is. Namelijk, dat voor het te boven komen van deze coronacrisis, het misschien wel meer dan ooit belangrijk is om teams te formeren waarin aanvullende kwaliteiten, en meervoudige referentiekaders juist nodig zijn omdat meer van hetzelfde uiteindelijk minder oplevert.

Belangrijke **randvoorwaarden** voor concrete interventies zijn:

- a) **Opleidingsmogelijkheden gekoppeld aan de uitvoeringspraktijken opzetten met het bedrijfsleven.** Her/bij/omscholing van talent. Ontwikkelen van uit- en inleenprogramma's voor skills zodat organisaties personeel (tijdelijk) kunnen uitlenen aan organisaties die verlegen zitten om technisch duurzaam talent. Digitalisering van het onderwijs biedt ook kansen om meer externe experts te betrekken gericht op het opleiden van de toekomstige leiders van de circulaire en energietransitie. Waar mogelijk aansluiten bij initiatieven vanuit House of Skills.
- b) **Innovatie mogelijkheden vergroten.** Concepten testen in living labs en regionaal opschalen. Aanpak ontwikkelen die top-down en bottom-up innovatiedynamiek verbindt en versterkt. Bijvoorbeeld verkennen van mogelijkheden om de haven in te zetten als experimenteel lab voor de energietransitie. Ook andere manieren van ketensamenwerking inzetten. Regionaal opschalen van startup en scale-up initiatieven gericht op duurzame businessmodellen. Gebruik Invest-MRA als instrument voor een duurzame kick-start van de economie en toekomstige banengroei (gericht op doelgroep innovatief MKB en scale-ups).
- c) **Versneld juridische, planologische en economische knelpunten wegnemen.**
- d) **Anders gaan werken als lokale overheid.** Maak domeinoverstijgende taskforces voor de uitvoering van speerpunten met mandaat (met directe afstemming met wethouders).

5. Toekomstbeelden en concepten uit de Future labs

De Future Labs die we hebben georganiseerd als input voor dit document, hebben veel nieuwe inzichten en inspiratie opgeleverd. Dit is samengevat in **twee toekomstbeelden**:¹⁰

- **De Modulaire MRA Regio:**

Het leidende principe in de Modulaire MRA Regio is hergebruik van grondstoffen, componenten en materialen. Dit draagt o.a. bij aan flexibele, duurzame en economisch gezonde bouw. Nieuwe en bestaande bouw worden met basisprincipes van duurzaamheid (her)ontwikkeld. Een gezonde omgeving, weten wat je hebt en (samen)werken staan centraal in de Modulaire MRA Regio.

- **De 20-minuten MRA regio:**

De 20-minuten MRA regio is een collectie toegankelijke, veilige, aantrekkelijke gebieden waar inwoners binnen 20 minuten bijna alle dagelijkse functies kunnen vinden zonder het gebruik van een eigen auto (lopen, fietsen, kleine elektrische voertuigen, deelvervoer, OV). Gezond leven, leren en werken staan centraal in deze fysieke leefomgeving en het (her)ontwerp van de stedelijke voorzieningen.

Deze toekomstbeelden dienen ter inspiratie en als start van het gesprek **‘wat voor regio willen we zijn in 2040?’** Ieder toekomstbeeld wordt ondersteund met **bouwstenen** die in de Future Labs naar voren zijn gekomen. Deze zijn in de separate bijlage nader toegelicht. Dit zijn zowel nieuwe activiteiten als lopende activiteiten en programma's. We adviseren om deze (of aangepaste) **toekomstbeelden op een aansprekende wijze uit te werken**, een gezamenlijke ambitie te bepalen en specifieke bouwstenen te identificeren en/of nieuwe bouwstenen te definiëren waar de MRA op wil inzetten vanuit een MRA Green Deal. Zo ontstaat er binnen de regio richting, consistentie en cohesie. Dit geeft ook andere partijen zekerheid en vertrouwen om te kunnen investeren en handelen.

Talent

Inzet op talent is als doorsnijdend thema in alle Future Lab sessies aan bod gekomen. De belangrijkste punten die we hieruit willen meegeven zijn:

Kom snel tot **concrete uitvoeringsprogramma's vanuit de Human Capital Agenda Klimaatopgave**. Op regionaal niveau zijn partijen een traject ingeslagen om te komen tot een Human Capital Agenda Klimaatopgave voor Noord-Holland en Flevoland. Dit traject moet snel leiden tot concrete activiteiten om werknemers uit door de coronacrisis getroffen sectoren door te laten stromen naar banen voor de klimaatopgave. Bijvoorbeeld door:

- skillssets duurzaamheid te formuleren, die laten zien welke skills nodig zijn om de overstap te maken naar een andere sector (actieplan voor uit- en inlenen skills);
- de mogelijkheid voor omscholing met behoud van uitkering;

¹⁰ Voor uitgebreide toelichting op deze toekomstbeelden, zie separate bijlage 'Twee toekomstbeelden om groen uit de crisis te komen'

- convenanten/intentieverklaringen met sectoren af te sluiten zodat zij deze mensen in dienst nemen zodra het werk beschikbaar is.

Barbara Baarsma, directievoorzitter Rabobank Amsterdam en Boardlid:

“Als stad hebben we straks specifieke overschot- en tekortsectoren. Met TechConnect richten we ons op tekorten in de techsector. Misschien moeten we iets vergelijkbaars opzetten voor de energiesector. We hebben enorm veel handjes nodig om ons elektriciteitsnet te verzwaren en de energietransitie, of preciezer: de elektrificatie, te kunnen realiseren. De transitie stukt nu omdat er een tekort is aan dat soort mensen. We hebben een EnergyConnect nodig. De mbo’er is de held van de energietransitie.”

Daarnaast is het **stimuleren van ondernemerschap en onderwijs** op gebied van duurzaamheid belangrijk. Nieuw ondernemerschap is een belangrijke voorwaarde voor het mogelijk kunnen maken van innovatie en voor nieuwe banen. De MRA zou daaraan de ambitie kunnen koppelen om leidend te zijn in energie en circulaire startups en hiervoor onderwijs expertisecentra op te zetten i.s.m. incubators. Op het gebied van onderwijs is aandacht nodig voor energie en circulair (en daaraan gekoppeld techniek) in de hele onderwijsketen. Kennisinstellingen moeten samen met andere relevante triple helix partijen om de tafel om gezamenlijk een nieuwe toekomstbeeld voor onderwijs en duurzaamheid te ontwikkelen (opleiden voor een duurzame regio). Betrek ook startups die bezig zijn met het nieuwe leren.

6. Oproep aan MRA-overheden voor vervolgstappen

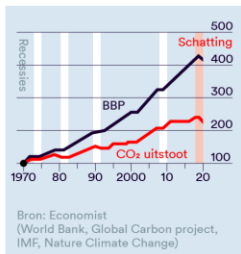
- Inzet op overkoepelende MRA Green Deal. Combinatie van slimme crisismaatregelen, versneld inzetten op opschalen van green deals die er zijn, anticyclisch investeren.
- Gebruik de ontwikkelde toekomstbeelden en onderliggende bouwstenen als ingrediënten hiervoor, werk dit komende periode verder uit. Maak gebruik van de innovatiekracht van de regio. Inzetten op data & AI, inkopen met impact als belangrijke speerpunten. Talent als cruciaal doorsnijdend thema.
- Bouw voort op de kracht van de MRA en wat er al is opgebouwd, nu is momentum om door te pakken door lessen uit de coronacrisis in te zetten, slimmer zaken aan elkaar te verbinden, meer regionale regie, veel meer gezamenlijkheid zoeken vanuit integraal toetsingskader, andere koppelingen leggen (duurzaamheid, economie, inclusiviteit, leefbaarheid).
- Als overheid uit compartimenten stappen. Taskforces inzetten die schotten binnen gemeentelijke organisaties kunnen doorbreken, met mandaat.
- Triple helix samenwerking benutten. Aanbod vanuit de Board om eigen netwerk hierop in te zetten en te activeren.
- Ondersteunen en benutten van Invest-MRA als belangrijk instrument voor de energietransitie en de circulaire transitie, in het bijzonder voor de doelgroep van innovatieve MKB-bedrijven en scale-ups.
- Zoek verbinding met Rijk en Europa.

Bijlage 1: Infographic impact coronacrisis op klimaatopgave en economie

Klimaatopgave en economisch herstel in tijd van coronacrisis

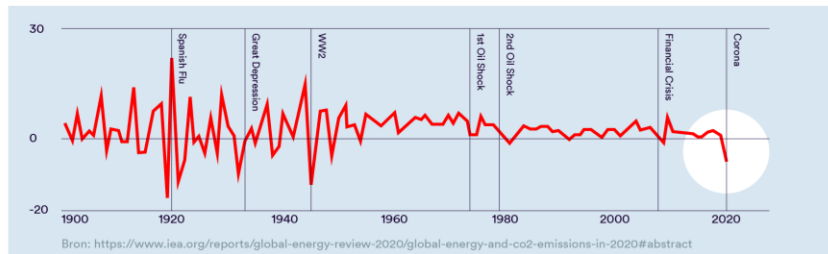
Mondiaal

CO₂ uitstoot

De uitstoot neemt naar schatting met 3–13% af als de Covid19-maatregelen het hele jaar nodig zijn, afhankelijk van de zwaarte.

Energievraag & investeringen

Energie-investeringen naar historisch dieptepunt door coronacrisis. Wereldwijd 20% afgenomen.

Investeringen duurzame energie terug gevallen naar niveau van 2017.

Vraag renewables gegroeid met 1,5%, terwijl de vraag naar alle andere soorten energie is gekrompen. Bron: Economist, 2020

Europa → investeringsimpulsen vanuit EU als reactie op crisis

De Europese Unie investeert €1,85 biljoen middels het crisis Recovery Fund en het lange termijn EU budget 2021-2027 voor het Covid herstel, de Europese Green Deal en digitalisering.

InvestEU beoogt het mobiliseren van €15,3 miljard private investering.

MRA → economische impact van de crisis

BRP
↓ €2,3
mrd/maand

De MRA wordt relatief hard geraakt door de crisis. Voor elke maand dat de crisis voortduurt is er een negatief effect van €2,3 miljard (toegevoegde waarde/brp).

Bron: SEO onderzoek over de MRA
<https://openresearch.amsterdam.nl/page/57049/forse-schade-verwacht-voor-economie-metropoolregio-amsterdam>

Groei economie
↓ 4,7% /
↓ 13,7%

De 4 scenario's van SEO hebben een bandbreedte van -4,7% tot -13,7% economische groei in 2020.

Banen
↓ 327.000 /
↓ 514.000

Circa 17 tot 34 % van de banen wordt geraakt door de maatregelen die zijn genomen om het coronavirus te bestrijden. Tussen de 327.000 en 514.000 banen.

Sectoren

Sector	- € mln
Restaurants & cafés	198
Uitzendbureaus	180
Detailhandel	170
Groothandel	160
Managementadviesbureaus	146
Logiesverstrekking	113
Vervoer over land	108
Vervoer door de lucht	106
Autohandel en -reparatie	101
Reisbureaus en -organisaties	86

Bijlage 2: Kernpunten duurzaamheidsambities MRA

De basis voor de huidige duurzaamheidsambities van de MRA wordt gevormd door de Europese richtlijnen en het Klimaatakkoord: **een klimaatneutrale en circulaire economie in 2050**. Alle gemeenten en provincies hebben zich via VNG en IPO gecommitteerd aan het Klimaatakkoord. Daarnaast bieden ook de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties houvast.

Binnen de MRA hebben diverse overheden **ambitieuzere klimaatdoelen** geformuleerd, met name door de deadline op 2040 of zelfs 2030 te stellen. Ook willen de overheden in 2025 50% van de inkoop circulair doen. Veel bedrijven en andere organisaties in de MRA hebben voor hun eigen organisatie concrete doelen vastgesteld. Tegelijkertijd zijn er ook partijen die dit nog niet hebben gedaan.

De klimaatopgave is gedefinieerd, maar het pad daarnaartoe is nog niet volledig helder en wordt op verschillende wijzen ingevuld in de MRA (niet uitputtend overzicht):

- De overheidsambities zijn inmiddels deels uitgewerkt in **lokale klimaat- en energieakkoorden en routekaarten**. Onder andere voor woningbouw en textiel zijn circulaire programma's opgezet. Warmteplannen per wijk volgen in de komende jaren.
- De gemeente Amsterdam heeft het principe van de **Donut Economie** (Kate Raworth) als basis genomen voor haar circulaire beleid. Daarnaast wordt er vanuit de **Taskforce Duurzaam Herstel** gewerkt aan vijf potentiële motoren voor duurzaam herstel.
- Deelregio's werken aan **Regionale Energie Strategieën** (RES-sen). Voor de MRA zijn die van Noord-Holland-Zuid en Flevoland relevant. Flevoland wil in 2030 4,8 tWh aan elektriciteit op land opwekken, zet in op energiebesparing in woningen en bedrijven en werkt aan een warmtekaart en een waterstofvisie. Noord-Holland-Zuid wekt in 2030 2,7 tWh op land op. Ook hier wordt het thema warmte nog verder uitgewerkt. In beide RES-sen wordt benoemd dat de infrastructuur een (potentieel) knelpunt is.
- Inmiddels wordt ook gewerkt aan een **Regionale Mobiliteitsstrategie** voor de MRA (als uitvloeisel uit het Klimaatakkoord), een **Regioplan NZKG** dat een overzicht gaat geven van de ontwikkelingen op het gebied van verduurzaming van de industrie in het Noordzeekanaalgebied en een **Human Capital Agenda Klimaatopgave** Noord-Holland/Flevoland die moet bijdragen aan voldoende beschikbaarheid van gekwalificeerde arbeidskrachten voor de uitdagingen rond de energietransitie en de transitie naar een circulaire economie.